

Praktische gids voor

veilig en gezond werken in het mkb

 BouwendNederland

Als mkb-ondernemer weet je maar al te goed hoe belangrijk je medewerkers zijn voor je bedrijf. Je wil niet dat hen een ongeval overkomt, of dat ze op langere termijn nadelige gezondheidseffecten ervaren als gevolg van hun werkzaamheden. De Arbowet kent daarom een aantal verplichtingen waar je aan moet voldoen. In deze publicatie geven we een overzicht van de belangrijkste voorschriften.

Heb je vragen of loop je ergens tegenaan?

Onze adviseurs helpen je graag. Bel ons via 079-32 52 250 of stuur een bericht naar advies@bouwennederland.nl.
Interesse in een van de ledenvoordelen in deze publicatie? Neem dan contact met ons op via 079-32 52 166 of mail naar voordeel@bouwennederland.nl

TIP! Klik op een van onderstaande tegels om naar het onderwerp te springen

Inleiding

01

**Checklist
Arbowet**

02

**Hoe zit de
Arbowet in
elkaar**

03

**Praktische
hulpmiddelen**

04

Ledenvoordelen

05

Inhoudsopgave

Inleiding

De Arbeidsomstandighedenwet, ook wel Arbowet, geldt voor alle werkgevers en werknemers, ongeacht de grootte van het bedrijf. Er zijn natuurlijk wel verschillen in de manier waarop grote en kleine bedrijven hieraan invulling geven. Met deze publicatie hopen we jou als mkb'er op weg te helpen. We vertellen je wat de belangrijkste verplichtingen van de Arbowet zijn, welke hulpmiddelen er zijn, en wat je kan doen om aan de wet te voldoen.

Op dit moment gebeuren er in onze sector zo'n vierhonderd ernstige ongevallen per jaar, waarvan ruim tien met dodelijke afloop. Daarnaast merken veel werknemers op langere termijn de gevolgen van bepaalde werkzaamheden op hun gezondheid; denk aan fysieke belasting of het werken met gevaarlijke stoffen. En toch heeft in de bouw slechts 57% van de bedrijven een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E), en voldoet slechts 34% aan alle arbokernbepalingen.

Juist voor mkb-bedrijven geldt dat we een sterke relatie zien tussen een kwalitatief goede RI&E en veilig en gezond werken. Laten we goed voor elkaar zorgen, aan de slag!

Christel Peppelenbos
Beleidsadviseur Veiligheid

Checklist Arbowet

Volgens de Arbowet moet je in elk geval voldoen aan onderstaande verplichtingen. Verderop in deze publicatie geven we je de handvatten om hiermee aan de slag te gaan.

Klik op de vetgedrukte woorden.

Arbodienst: Een overeenkomst sluiten met een gecertificeerde arbodienst of bedrijfsarts voor advies en begeleiding.

RI&E met plan van aanpak: In kaart brengen van alle mogelijke risico's voor de gezondheid en veiligheid van je werknemers. Denk aan o.a. gevaarlijke stoffen, machines, werkdruk, en psychosociale arbeidsbelasting. Op basis van de RI&E een plan opstellen om de risico's te verminderen of weg te nemen. Medewerkers informeren over de risico's en hoe ze deze kunnen voorkomen.

Voorlichting, instructie en toezicht: Op een veilige en gezonde manier werken voorkomt uitval, letsel en kosten. Zorg voor een goede voorlichting en instructies voor je medewerkers, en houd voldoende toezicht met sancties bij het niet naleven van veiligheidsvoorschriften.

Preventiemedewerker: Een medewerker aanwijzen die zich bezighoudt met het bevorderen van een veilige en gezonde werkplek en die kennis heeft van de risico's.

01

02

03

04

05

06

07

08

09

Bedrijfs hulpverlening (BHV): Zorgen voor een BHV-organisatie die adequate eerste hulp kan verlenen bij calamiteiten.

Ziekteverzuimbeleid: Een beleid opstellen om ziekteverzuim te voorkomen en te begeleiden.

Arbeidsgezondheidskundig onderzoek (AGO, ook wel PAGO): Werknemers periodiek laten onderzoeken door een bedrijfsarts of arbodienst, om gezondheidsproblemen vroegtijdig te signaleren.

PSA-beleid: Een beleid opstellen om psychosociale arbeidsbelasting, zoals werkdruk en ongewenst gedrag, aan te pakken.

Arbeidsongeval melden: Ernstige ongevallen moet je altijd melden bij de Nederlandse Arbeidsinspectie.

Arbowet

De Arbowet vormt de basis van alle regelgeving rondom arbeidsomstandigheden. De wet bevat algemene verplichtingen die gelden voor alle plekken waar arbeid wordt verricht. Daarmee geldt de wet voor alle werkgevers en werknemers. De Arbowet kent geen regels over specifieke risico's, die vind je in het Arbobesluit.

Arbobesluit

Het Arbobesluit bevat concrete en bindende regels over hoe je de Arbowet moet naleven. Dit besluit bevat ook regels voor specifieke sectoren en groepen werknemers. Voorbeeld: regels over maximale geluidsniveaus, het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen of de verplichtingen en verantwoordelijkheden tijdens het hele bouwproces.

Arboregeling

De Arboregeling bevat gedetailleerde voorschriften voor veilig en gezond werken, die de algemene regels uit het Arbobesluit verder uitwerken. Hierin staan bijvoorbeeld specifieke eisen aan arbeidsmiddelen, hoe je gevaarlijke stoffen moet meten, en over de precieze taken van een arbodienst. Ook deze regels zijn verplicht voor werkgevers en werknemers.

Arbocatalogus Bouw en Infra

De [Arbocatalogus Bouw en Infra](#) geeft een praktische invulling aan de Arbowet, sectorspecifiek en opgesteld door werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers. Voorbeeld: hoe onze sector omgaat met lawaai, fysieke belasting of werkdruk. In de bouw zijn er voor onder andere afbouw, bestratingen, schilderen, slopen en vastgoedonderhoud aparte arbocatalogi gemaakt. In de loop van 2026 en 2027 verschijnen er updates, gebruiksvriendelijker vormgegeven en met de nieuwste stand der techniek. Je mag afwijken van de arbocatalogus, maar dan moet je wel aantonen minimaal hetzelfde beschermingsniveau te halen.

A- & AI-bladen

In de A- & AI-bladen (Arbo-informatiebladen) staan praktische richtlijnen voor veilig en gezond werken. Ze zijn vooral bedoeld als achtergrondinformatie volgens de laatste stand van de techniek. Je vindt de A-bladen voor onze sector via [de website van Vollandis](#) (gratis) en de meer algemene AI-bladen via de website van het SDU (betaalde toegang).

Samengevat:

- De Arbowet staat bovenaan als kaderwet.
- Het Arbobesluit en de Arboregeling werken deze wet verder uit in concretere regels en voorschriften.
- De Arbocatalogus, A- & AI-bladen geven praktische invulling, vaak branche-specifiek, van de doelvoorschriften uit de Arbowet.

Hoe zit de Arbowet in elkaar

Praktische hulpmiddelen

In dit hoofdstuk helpen we je graag op weg om te voldoen aan de verplichtingen van de Arbowet.

Begin met de zelfinspectietest

Heb je de basis op orde? Doe vooral de [zelfinspectietool](#) van de [Nederlandse Arbeidsinspectie](#). Daarmee kijk je als het ware door de bril van de inspecteur naar jouw organisatie. Na afloop verschijnt een actiepuntenlijst met eventuele verbeterpunten. Je gegevens blijven geheim en antwoorden zijn niet toegankelijk voor de Arbeidsinspectie. Na het invullen van deze tool weet je waarmee je aan de slag kan.

Arbodienst

Een basiscontract met een gecertificeerde arbodienst of bedrijfsarts is verplicht voor alle werkgevers, ongeacht de grootte van het bedrijf. Bouwend Nederland heeft een [partnerovereenkomst met ArboDuo](#) (onderdeel van ArboNed). Zij kunnen jou helpen met alle (preventieve) arbozaken. Denk aan het opstellen van een arbobeleid, het uitvoeren van de RI&E en het begeleiden van zieke werknemers.

Hun website biedt ook een schat aan (algemene) informatie over de thema's die in deze publicatie aan bod komen. [Lees snel verder](#).

Ben je meer van het luisteren? Ga dan naar de [Podcast Gezond ondernemen](#).

RI&E en plan van aanpak

In een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) leg je vast welke arbeidsrisico's jouw medewerkers tegenkomen in het werk. In een bijhorend plan van aanpak beschrijf je de maatregelen om de nog onvoldoende beheerste risico's weg te nemen of te verminderen. Heb je uitzendkrachten in dienst, stuur dan het uitzendbureau een kopie van je RI&E.

Voor onze sector hebben we de erkende RI&E Bouwnijverheid. Dat is een [online tool in mijnVolandis](#) waarmee je zelf een RI&E en een plan van aanpak kan maken. Tot en met 25 medewerkers hoef je jouw documenten niet extern te laten toetsen als je deze tool gebruikt. Omdat de glasbranche andere risico's kent, is er voor [deze branche een eigen RI&E](#) beschikbaar.

Volandis is bezig om de RI&E Bouwnijverheid te vereenvoudigen. Vanaf medio 2026 [kan je de gratis training van de Bouwend Nederland Academy volgen](#). Tijdens de training word je meegenomen in het hoe en wat van de RI&E en werk je aan een aanzet voor het opzetten (of bijwerken) van een eigen RI&E.

Je kan ook een arbodeskundige inschakelen, bijvoorbeeld [ArboDuo](#) of [Aboma](#). Als lid van Bouwend Nederland profiteer je van een voordelig tarief als je een van deze partijen inschakelt.

Hoewel er geen wettelijke termijn is, adviseren we de RI&E minimaal één keer per jaar te controleren om te zien of deze nog klopt met de werkelijkheid. Dat kan je zelf doen of met hulp van een externe deskundige.

Verdiepende RI&E

Een verdiepende RI&E is nodig als uit de algemene RI&E blijkt dat er risico's zijn waarvan de aard, omvang of oorzaken nog onvoldoende duidelijk zijn. Zo'n verdiepende RI&E gaat specifiek over één onderwerp of doelgroep, zoals gevaarlijke stoffen, psychosociale arbeidsbelasting, zwangere werknemers, explosieveiligheid, fysieke belasting en/of specifieke machines of werkplekken. We gaan in 2026 voor bepaalde verdiepende onderwerpen hulpbladen ontwikkelen.

Voor het werken met gevaarlijke stoffen heeft Volandis de Schadelijke Stoffen Assistent (SSA) ontwikkeld. Deze tool helpt je om aan de registratie-eisen van gevaarlijke stoffen te voldoen en geeft inzicht in risico's en de juiste maatregelen. Het instrument wordt nog verder ontwikkeld zodat het volledig gaat voldoen aan het [4-stappenplan van de Arbeidsinspectie](#).

Je vindt de schadelijke stoffen assistent en een gebruikershandleiding via [mijnVolandis](#).

Voorlichting, instructie en toezicht

Volgens de Arbowet is voorlichting en instructie aan medewerkers over risico's van werkzaamheden en passende beheersmaatregelen, verplicht. Dat moet je ook kunnen aantonen. Het doel van voorlichting is veiligheidsbewustzijn creëren. Daarnaast zorg je ervoor dat medewerkers praktische instructies krijgen over specifieke werkzaamheden, zoals werken met gevaarlijke stoffen, machines, of op hoogte. Vanwege de vele risico's in de bouw adviseren we je om alle bouwplaatsmedewerkers een basisveiligheidsopleiding te laten volgen (VCA en/of GPI).

Tot slot organiseer je toezicht op de werkvloer, met maatregelen als een medewerker de voorschriften niet opvolgt. Tip: bestraf iemand niet meteen maar ga in gesprek. De reden van onveilig gedrag is meestal dat iemand een risico onderschat of niet goed is geïnstrueerd. Bij bewust onveilig handelen is een sanctie wel passend.

Preventiemedewerker

Een preventiemedewerker is de verbindende schakel tussen werkgever en werknemers bij arbozaken. Bij 25 of minder medewerkers mag je deze rol als werkgever zelf uitvoeren. De Ondernemingsraad of personeelsvertegenwoordiging heeft instemmingsrecht bij de keuze van de preventiemedewerker.

De taken van een preventiemedewerker zijn: (mee) opstellen en uitvoeren van de RI&E en het bijbehorende plan van aanpak, en de werkgever, de ondernemingsraad en/of de personeelsvertegenwoordiging adviseren. Ook is de preventiemedewerker degene die adviseert en samenwerkt met de kerndeskundigen zoals in de Arbowet opgenomen. Denk ook aan taken als het bijhouden en registreren van bedrijfsongevallen, de rol van vertrouwenspersoon of meldpunt voor medewerkers en samenwerken met de bedrijfshulpverlening.

Meer informatie vind je op de [website van ArboDuo](#). Zij hebben ook een training voor (aankomend) preventiemedewerkers.

Bedrijfshulpverlening (BHV)

Bedrijfshulpverlening gaat over maatregelen op het gebied van calamiteiten zoals eerste hulp, brandbestrijding en evacuatie. Hoeveel BHV'ers en welke BHV-middelen je nodig hebt, bepaal je vanuit de RI&E. Op de [website Ondernemersplein](#) vind je handige informatie.

Een BHV-plan is niet verplicht, maar wel belangrijk. In een BHV-plan beschrijf je hoe je de BHV-organisatie hebt geregeld, zowel op de bedrijfslocatie als op de bouwplaats. Ook voor de bouwplaats is dus een BHV-plan nodig, afgestemd op de specifieke situatie. Als hoofdaannemer ben je hiervoor altijd verantwoordelijk, als onderaannemer kan je soms meeliften op het plan van de hoofdaannemer. Je moet dan op de hoogte zijn van het plan en eraan bijdragen dat afspraken duidelijk en passend zijn.

Ziekteverzuimbeleid

Een (groot) deel van het ziekteverzuim in onze sector wordt veroorzaakt door lichamelijke klachten. In sommige gevallen leidt dit zelfs tot arbeidsongeschiktheid. Ook een hoge werkdruk is een belangrijke oorzaak van ziekteverzuim.

In het bedrijfsrapport voor werkgevers in mijnVolandis zie je welke acties mogelijk zijn om uitval te voorkomen. Wil je aan de slag met je team of een individuele medewerker laten coachen? Laat je dan ondersteunen door specialisten. Je vindt ze in de [online Volandis Preventiegids](#).

Vanuit Bouwend Nederland bieden we je verder de [Academy-training Grip op Ziekteverzuim](#) aan. In die training behandelen we verschillende vormen van verzuim aan de hand van casuïstiek. Heb je zelf een praktijkcase, voel je vrij om die in te brengen.

(P)AGO, plus duurzame inzetbaarheidsanalyse

Een werkgever moet zijn of haar werknemers volgens de Arbowet een arbeidsgezondheidskundig onderzoek (AGO, ook wel PAGO) aanbieden. Zo'n onderzoek beoordeelt gezondheidsaspecten die te maken hebben met risico's op het werk. Denk aan fysieke belasting, gevaarlijke stoffen en psychosociale arbeidsbelasting. De werkgever is verplicht het (P)AGO aan te bieden, maar de werknemer is niet verplicht het onderzoek te ondergaan.

Medewerkers van bedrijven die onder de cao Bouw & Infra vallen, worden persoonlijk uitgenodigd. Je ontvangt dan bericht van wie er zijn/worden uitgenodigd. In de bouw hebben cao-partners het periodiek onderzoek bovendien uitgebreid met een adviesgesprek, samen [Duurzame Inzetbaarheidsanalyse \(DIA\)](#) genoemd. Voor medewerkers van bedrijven die niet onder de cao

vallen, moet de werkgever samen met de arbodienst of bedrijfsarts en op basis van de RI&E vaststellen welke onderdelen worden meegenomen in het AGO en met welke frequentie dit onderzoek wordt aangeboden.

In sommige gevallen is het wenselijk de AGO uit te breiden met onderzoeken die gericht zijn op medische gevolgen van het werk, dan wordt het een PMO (Periodiek Medisch Onderzoek) genoemd.

Voor uitvoering van sommige risicovolle werkzaamheden, zoals bijvoorbeeld bij asbest- en bodemsaneringen, is het vanuit richtlijnen als de CROW verplicht om medewerkers geschikt te laten verklaren via een specifiek op dat werk gerichte AGO. Het [Gericht Periodiek Onderzoek \(GPO\)](#) is daar een mogelijke oplossing voor.

PSA-beleid

De Arbowet noemt vijf thema's die onder psychosociale arbeidsbelasting (PSA) vallen: discriminatie, (seksuele) intimidatie, agressie & geweld, pesten en werkdruk. In de RI&E breng je de specifieke risico's binnen jouw organisatie in kaart, bijvoorbeeld op de thema's werkdruk en ongewenst gedrag.

Om zelf te controleren of jouw organisatie voldoet aan de regels, heeft de Arbeidsinspectie een zelfinspectie voor werkdruk en ongewenst gedrag ontwikkeld. Hiermee krijg je snel inzicht van waar je staat en eventuele verbeterpunten.

Belangrijke aspecten bij psychosociale arbeidsbelasting zijn: een veilige werkomgeving, het opstellen van een gedragscode en klachtenprocedure, het benoemen van een vertrouwenspersoon, en het trainen van leidinggevenden (goed PSA-beleid staat of valt met voorbeeldgedrag van de leidinggevende) en werknemers over PSA. Via het Arboportaal is een handreiking beschikbaar.

Volandis heeft verschillende toolboxes ontwikkeld:

- [Advies Psychosociale Arbeidsbelasting](#)
- [Toolbox werkdruk](#)
- [Toolbox ongewenst gedrag](#)
- [Toolbox Agressie](#)
- [Vertrouwenspersoon](#)

TNO heeft ook heel goede instrumenten, onder andere de [Wegwijzer werkdruk](#) en de [Wegwijzer-Ongewenst-Gedrag](#). Zie ook: [Tools Psychosociale Arbeidsbelasting](#)

Praktische informatie over de vertrouwenspersoon vind je op [de website van ArboNed](#).

De vertrouwenspersoon regelen via een contract met ArboDuo? Voor werkgevers tot 35 werknemers kan dit via de [PSA-module voor het kleinbedrijf](#)

Arbeidsongeval melden

Meld ernstige arbeidsongevallen altijd direct telefonisch bij de Arbeidsinspectie via 0800 – 51 51. Ernstige arbeidsongevallen zijn ongevallen die geleid hebben tot een ziekenhuisopname, blijvend letsel of de dood. In de meeste gevallen vraagt de Arbeidsinspectie om zelf onderzoek te doen, maar bij zwaardere ongevallen zoals dodelijke afloop of minderjarige slachtoffers stelt de inspectie zelf een onderzoek in.

[Op onze website](#) lees je wat je moet doen in geval van een arbeidsongeval.

Controle van de Arbeidsinspectie

De Arbeidsinspectie kan een administratieve controle uitvoeren, hierbij controleren ze op de aanwezigheid van een basiscontract arbodienstverlening en een actuele RI&E.

Daarnaast kan een inspecteur onaangekondigd langskomen op een project of het bedrijf. Tijdens zo'n controle stelt hij of zij vragen aan medewerkers en leidinggevenden, en controleert documenten zoals de RI&E, het V&G-plan, hijsplannen, etc. Inspecties zijn vaak op basis van aangekondigde programma's, maar kunnen ook plaatsvinden naar aanleiding van klachten, meldingen van ongevallen of eerdere overtredingen. Bij ernstige overtredingen kan een inspecteur het werk stilleggen of een proces-verbaal opmaken. Soms legt de inspecteur een boete op. Het bedrag hangt af van de ernst van de situatie en de bedrijfsgrootte.

De Arbeidsinspectie controleert ook op naleving van andere wetten, zoals de Arbeidstijdenwet en de Wet minimumloon.

Veilig werken op een project

Als werkgever moet je zorgen voor een veilige en gezonde werkomgeving. Dat staat in de Arbowet. Je doet dit door risico's op het werk in kaart te brengen en daar maatregelen voor te nemen. Dit geldt ook voor het werk op de bouwplaats.

Op de bouwplaats zijn er extra risico's. Daarom zijn er in het Arbobesluit extra regels opgenomen. Deze gelden bijvoorbeeld als er meerdere bedrijven tegelijk aan het werk zijn, of als er bijzondere gevaren zijn. In die gevallen verwacht de Arbeidsinspectie dat je werkt met een V&G-plan (Veiligheid & Gezondheid) en dat er een V&G-coördinator is.

Tijdens het hele bouwproces – van ontwerp tot oplevering – hebben zowel opdrachtgevers als opdrachtnemers een taak om te zorgen voor veilige arbeidsomstandigheden. Ook onderaannemers en nevenaannemers spelen hierin een rol.

Wat moet je regelen?

- De opdrachtgever en opdrachtnemer moeten samen zorgen voor V&G-coördinatie.
- Er moeten coördinatoren zijn voor de ontwerpfase én voor de uitvoeringsfase.
- De opdrachtgever moet een V&G-plan ontwerpfase en een V&G-dossier (laten) opstellen.
- De opdrachtnemer moet dit plan bijhouden en aanpassen als dat nodig is.

Wat staat er in het V&G-plan?

- Algemene informatie over het project.
- Hoe instructies worden gegeven en toezicht wordt gehouden.
- Een speciale risico-inventarisatie voor de bouwplaats (project-RI&E).

Deze project-RI&E kijkt naar:

- Gevaren die specifiek zijn voor dit bouwwerk.
- Risico's doordat werkzaamheden tegelijk of na elkaar worden uitgevoerd (samenlooprisico's).
- Risico's vanuit de wisselwerking met de omgeving, zoals schade aan omliggende gebouwen, verkeersproblemen of overlast voor omwonenden (omgevingsrisico's).

Deze RI&E vraagt hiermee om een verdieping van de arbeidsrisico's specifiek voor deze ene bouwplaats. Goede samenwerking tussen opdrachtgever, opdrachtnemer en andere betrokken partijen is belangrijk. Alleen zo kun je samen zorgen voor een veilige en gezonde bouwplaats.

Bekijk voor meer informatie over het bouwproces de brochure van de Arbeidsinspectie: [Samen veilig en gezond bouwen](#).

Omgevingsveiligheid

Onder de [Omgevingswet](#) zijn bouwbedrijven verplicht om veiligheid mee te nemen in hun plannen en uitvoering. Zo moet je in sommige gevallen een bouwveiligheidsplan maken en een veiligheidscoördinator directe omgeving aanwijzen. Om te kijken of dat verplicht is, vult de opdrachtgever en/of aannemer een risicomatrix in. Dat doe je via de [kennispagina van het Informatiepunt Leefomgeving](#).

Scoort het werk twaalf of meer punten in de matrix, dan zijn een bouwveiligheidsplan en een veiligheidscoördinator verplicht.

Bekijk ook vooral ons [webinar over Omgevingsveiligheid](#) of ga voor extra verdieping met de [Academy-training Omgevingsveiligheid in de bouw en infra](#).

Ledenvoordelen

Op het gebied van veilig en gezond werken kun je met korting terecht bij onderstaande organisaties.

Aboma

Aboma is expert op het gebied van veiligheid, kwaliteit en duurzaamheid in de bouw- en de verticaal transportbranche. Aboma Consultancy richt zich op kundige (project)begeleiding. Bij Aboma Inspections ben je aan het juiste adres voor het keuren van arbeidsmiddelen. Bij Aboma Certification kun je terecht voor het certificeren van managementsystemen en producten.

ArboDuo

ArboDuo (onderdeel van ArboNed) is de branchespecialist in de bouw en transport met specifieke oplossingen voor mkb-bedrijven. Ze richten zich op preventie, verzuim, vitaliteit en duurzame inzetbaarheid. Als lid van Bouwend Nederland profiteer je van een voordelig tarief.

Hein

Dat fysieke veiligheid 24/7 aandacht verdient, hoef je geen enkele bouwverwerf te vertellen. Maar ook de roep om sociale veiligheid wordt snel groter. Het mooie is: wie het één goed aanpakt, boekt al snel vooruitgang met het ander. Het veiligheidsprogramma Hein & Guus ondersteunt je hierin.

Lyreco

Lyreco heeft de krachten gebundeld met Intersafe. Samen leveren zij hoogwaardige, op maat gemaakte en gepersonaliseerde uitrusting, op de gewenste locatie, aangepast aan jouw behoeften en risico's.

Werkman-Oost

Een partner bij wie de jarenlange ervaring en specialistische expertise van toegevoegde waarde is voor jouw organisatie. Van oordopjes tot snijbestendige kleding: Werkman Oost biedt een breed assortiment A-merken.

 BouwendNederland

